

ETIKA

A tárgy oktatásának célja

A kurzus célja az etika körébe tartozó fogalmak tisztázása. A félév során olyan lényeges témaköröket járunk körbe, mint erény, erkölcsi tudat, szabadság, lelkiismeret, moralitás, felelősség, ágazati etikák vagy a modern embert érintő etikai dilemmák: abortusz, eutanázia, környezet, munka stb. A kurzust a jogászai hivatáshoz kapcsolódó etikák ismertetésével zárjuk.

1. **Bevezető**

Az első órán az etikát, mint tudományt határozzuk meg, ismertetjük a fontosabb képviselőket és irányzatokat.

Fogalmak: emotív etika, intellektuális etika, erkölcs, erény, kötelesség, erkölcsi tapasztalat, erkölcsi tudat; semmilyen felelősség elmélete, az erkölcsi szabadság problémája, determinizmus és szabadság problémája, az értékek definiálásának nehézségei.

Számonkérés: óravázlat

2. **Az etika segédtudományai**

Az órán az etika segédtudományait mutatjuk be: filozófia, történelem, vallás, lélektan, gazdaság, jog.

Néhány kérdés: Van-e változás az erkölcsökben? Lehet-e erkölcsi hatásról beszélni úgy, mint a technikai fejlődés esetében? Tartalmaz-e az erkölcs maradandó, örök emberi jellemzőket? Nevelhető-e az ember erkölcsileg?

Számonkérés alapja: óravázlat

3. **Az erkölcsi tapasztalat**

Az erkölcs fenomenje. Mi az eredete és mi az ismérve? Velünk született-e? Hajlam-e? Megalapozza-e az erkölcsiséget? Az erkölcsi tapasztalat nem velünk született, hiszen a tapasztalat élménye tapad hozzá. Az erkölcsiségünket határozza meg. A kérdés az, hogy hogyan.

Számonkérés alapja: óravázlat

4. **Boldogság**

Mi az erényes élet célja? Mi a legfőbb cél? Miként érhető el? Mire irányul minden szabad cselekedetünk? Mi a boldogság?

Tárgykörök: Arisztotelész erénytana: észbeli és erkölcsi erények, arany szabály, az anyagi javak és az egészség megléte, mint boldogság kritérium, teleologikus etika, eudaimonia.

Számonkérés alapja: Arisztotelész, Nikomakhoszi Etika I. és II. könyve, Európa, 1987.; valamint az óravázlat

5. **Erkölcs és jog kapcsolata**

Hol van a helye az erkölcsnek és a jognak a társadalom egészében?

Fogalmak: jog, erkölcs, norma, perspektív jelleg, kell és van, jogosultságok és kötelezettségek, normák hatékonysága, normákat szavatoló intézmények

Számonkérés alapja: Földesi Tamás, Etika, Rejtjel, 2006. (részlet)

6. **Erkölc és gazdaság kapcsolata**

Miként hat a gazdaság az erkölcsre? Miként hat az erkölcs a gazdaságra?

Tárgykörök: Arisztotelész: a gazdaság erkölcsössége elengedhetetlen; Max Weber: az erkölcs és a gazdaság kölcsönhatása vitathatatlan, tisztességes kereskedelem; protestáns etika

Számonkérés alapja: Földesi Tamás, Etika, Rejtjel, 2006. (részlet)

7. **Erkölcsi jogok és kötelességek**

Az erkölcsök kötelességszerű elemének vizsgálata

Tárgykörök: erkölcsi értékek értéktartományának tisztázása; Kant: kötelességetikája; Hume: jó és rossz közötti különbségről;

Számonkérés alapja: óravázlat

8. **Ökoetika**

A társadalmi és egyéni felelősség kérdése a környezet egészséges megőrzése szempontjából

A Föld, mint környezet és vele szemben tanúsított etikus magatartás.

Tárgykörök: biocentrikus, ökocentrikus, antropocentrikus, környezetvédelem, környezettudatosság, újrahasznosítás, Meadows-féle világmodell, fenntartható fejlődés elmélete

Számonkérés alapja: óravázlat és olvasmány. Németh Gábor: *Társfelelősségünk a teremtet világért – A természet tisztelete és a Természetfeletti tisztelete*, Jog-Állam-Politika, VI évfolyam, 2014/04, 75-90 o.

Ajánlott irodalom: Lányi András, *Visszatérés az Anyához, Az ökológia reménytelen helyzete*, Bp., 1992, ELTE.

9. **Munkaetika**

A munka identitást adó jellege eltűnik, a társadalom termelőiből fogyasztóivá való átalakulása mélyreható változást hoz. A munkával kapcsolatos én-építő jelleg háttérbe szorul. Mára az identitás tehát folyton változik, mindig más identitást választunk – a munkavállalás rugalmassága miatt, a piac fogja változtatni, befolyásolni az identitás választását.

Tárgykörök: identitás, hivatás, munka, fogyasztás, fogyasztói társadalom, gyorsulás, én-építés, munka értéke.

Számonkérés alapja: óravázlat

Ajánlott irodalom: Bauman, Zygmunt: A munkaetikától a fogyasztás esztétikájáig. *Rep-lik*a, 51–52 (2005. November): 221–237 old.

10. **Bioetika 1. Élet kezdete**

A téma kapcsán a következő etikai jellegű kérdések merülnek fel: *Vajon a megtermékenyített petesejt éppolyan ember, mint bármelyikünk? Vajon gyilkosság-e az abortusz? Vajon mikortól tekinthető egy sejtömeg embernek? Ha a terhesség bűncselekmény eredménye, akkor büntethető-e a gyermek az apa helyett, mégpedig halállal? Az anya és a gyermek életveszélye esetén dönthetünk-e az anya javára, a gyermek élethez való jogát nem véve figyelembe? Beszélhetünk-e, „inkább élethez való jogról”?*

A fenti kérdések az abortusz morális problémaként való megítélésének lehetőségét vetik fel. Mai álláspontok az abortusz kérésével kapcsolatban: konzervatív, liberális és mér-

séklet. Az álláspontok ütköztetése. Az abortusz törvényi szabályozását is megvizsgáljuk. A nők önrendelkezési jogáról.

Tárgykörök: a magzat morális státusza; az anya morális státusa; a magzat elhajtás tilalmának okairól, az életképesség kritériumai: az öntudat és a racionalitás; a születés.

Számonkérés alapja: óravázlat és olvasmány

Olvasmány: Kőrösi Alexandra, Jogvédelem az élet kezdetén – A méhmagzat jogalanyi státusza, In. Jog-Állam-Politika, 2016/02. 135-150. old. Jobbágyi Gábor: *A terhesség művi megszakítása - polgári jogi kérdőjelek*, Jogtudományi Közlöny 1987. 9. szám, 487-494. old.

Kovács József, *Bioetika, orvosi etika* In. Fekete László Szerk. *Kortárs etika*, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004. 186-213.

11. **Bioetika 2. Eutanázia**

A kegyes halál etikai problémáját vizsgáljuk meg. Ismertetjük *a pro és contra* álláspontokat, feltárjuk a törvényi szabályozást, megvizsgáljuk történeti szempontból a kérdést, tekintettel arra, hogy a nyugati civilizációtól nem volt mindig idegen e gyakorlat.

Tárgykörök: halál az élet természetes eleme, a betegjogok, a passzív és aktív eutanázia;

Számonkérés: : óravázlat – Pongrácz Alex vázlata

12. **Médiaetika**

Etikai problémák és megoldások a média világában. A médiumok osztályozása, az elvárt etikai magatartások és ezek változása. A közlés és a befogadás oldalának meghatározása, a média befolyásoló ereje.

Számonkérés alapja: óravázlat

Tárgykörök: tények ferdítése; sajtó; szólásszabadság és korlátozása; média és közszolgálat; plágium, cenzúra; információ a globalizáció korában

13. **Jogász etika 1.**

Etikai elvárások feltárása és ismertetése a jogászi és közszolgálati hivatásban

Tárgykörök: közszolgálati etika, etikai kódex, adatok védelme, adatok nyilvánossá tétele, etikátlan bánásmód, korrupció

Számonkérés alapja: A közszolgálat etikai normái, Közszolgálat és etika, Személygyűjtemény, (szerk. Gulyás Gyula, Budapest, Helikon, 1997, 279-307 old.

14. **Jogász etika 2.**

Etikai elvárások feltárása és ismertetése a jogászi és közszolgálati hivatásban, etikai kódexek ismertetése és megvitatása. A bírói hivatás etikája.

Tárgykörök: tárgyilagosság, elfogulatlanság, tisztességes eljárás.

Számonkérés alapja: Uttó György, Kondorosi Ferenc, Visegrády Antal, A bírói etika és a tisztességes eljárás, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2008. (részletek);

Orosz Árpád, A bírói hivatás etikája. Bírák Lapja 1999/2., A bírák etikai kódexe. A Magyar Ügyvédi Kamara Etikai Kódexe, Deli Gergely, A törvény irgalma, az irgalom Törvénye, Jog-Állam-Politika, VI évfolyam, 2014/03, 33-44. old.

Követelmények

A kurzus teljesítési feltétele, az órákon való jelenlét, két zh megírása, amelynek anyaga az óravázlat és kötelező olvasmányok. A vázlatokat és az olvasmányokat a hallgatók minden órát követően megkapják elektronikusan.

Tankönyvek: Arisztotelész, *Nikomakhoszi etika*, I.-II. könyv. Európa, 1987. – Földesi Tamás, *Etika*, Rejtjel, 2009. – A. MacIntyre, *Az etikai eszmék története*. Budapest, 1998. – Hársing L., *Bevezetés az etikába*, Bibo Kiadó, 1999.

Dr. Szoboszlai-Kiss Katalin
egyetemi docens